

**Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. b)**

**Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE**

*Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică;
Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)*

Testul 10

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

I. TÉTEL

(30 de puncte)

a. Cím és szövegegész viszonya

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A cím tájverset ígér, konkrét helyszínt jelöl meg. A park, bár mesterségesen kialakított környezet, mégis a természet darabkája, tulajdonképpen kert, így a hajdani Édent, a büntelenséget és harmóniát is jelképezheti. A tájverset megelőlegező olvasói elvárás nem teljesül, mert a tájelemek jelenléte pusztá dekoráció, a hangulatiság hordozója. A pozitív érzéseket ígérő cím ellentétben áll a versben megjelenő fájdalmas, elégikus lemondással, dekadens halálérzettel stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

b. A vershelyzet és a versbeszéd jellemzői

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A vershelyzetnek konkrét tér- és idővonatkozásai vannak: a beszélőt az őszi, hajnali parkban látjuk. A hervadó, őszi környezet az egyetemes elmúlás gondolatát ébreszti fel a lírai énben. A versbeszéd személytelen az első szakaszban, majd az igék ragozása pl. „gázolok,” „félek” jelzi a lírai én jelenlétét, itt már a konkrét vershelyzet szereplőjeként érzékeljük. Erősebb a képek által közvetített hangulatiság, mint a vallomás, a lírai én fájdalmát a környezet hordozza. A versbeszéd összetett és változó, a közvetlen vallomásosságot háttérbe szorítja a képi közvetettség, a metaforikus beszéd stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

c. A költői képek és alakzatok hordozta érzés, jelentés

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. Az első szakaszban a hold, a hegycsúcs, a fent, a magasság látványa jelenik meg, ezt váltja a második szakaszban a park, a sár képe, a harmadik strófában a konkrét tájélménytől a filozófiai mondanivalóhoz érkezik el a meditáció, az erőteljes hangulatiság belső tájat sejtet. A jelentésképzésben fontos szerepet játszik a zeneiség, amelyet az alliterációk („halk hangon”), a hangutánzó, hangulatfestő szavak („sírdogálnak”, „megcsobbanó”, „surranó”, „ellebeg”, „halkan”) hordoznak: csendes fájdalmat, elégikus beletörődést közvetítenek. A „szelíd, lány menüettek” szinesztézia egyfajta múlt és boldogság iránti nosztalgiát fejez ki, a dallamos hangzású menüett szó egykori sejtelmes atmoszférájú bálokat, örömteli pillanatokot idéz meg játékosan. Az „édes íz”, „késő vágy”, „selyembevont bokák” jelzős szerkezetek, az „édes, lázas képek” álszinesztézia is az elveszett ifjúság, az elszalasztott lehetőségek és a be nem teljesült szerelmek fájó nosztalgiáját érzékeltetik stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. A vers hangulata

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Már a verskezdő hasonlat az úttévesztés, tétovaság és a félelem érzetét kelti, amelyet a második szakaszban található „*tört, sűrű vér*” jelzős szerkezet és „*gyászlobogó*” metafora tesz tragikussá megsejtetve a halál közelségét. Az ősz színei sápadtan, fakón, alig érzékelhetően jelennek meg pl. „*fakó aranyvonal*”, „*sápadt hajnal*”, „*hervadt hegyek*”, az elégikus hangulatot tragikussá mélyítik a halál színei, a fekete („*gyászlobogó*”) és a mélyvörös („*tört vér*”). A fájdalmas hangulatot az impresszionista lírára jellemzően oldja, eufemizálja a hangszimbolika, az alliterálás, a lágy mássalhangzók használata. Az utolsó strófában reménytelenséget sugall, hogy a megszemélyesített, szimbólummá emelt „*Élet*” csalárd, hűtlen nőként lebeg el. A lírai én kialvó szemmel, késő vággyal tekint a visszahozhatatlan felé stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

e. Az impresszionista és szimbolista stílus jellemzői a versben

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Az impresszionizmus és szimbolizmus stílusjegyei egyaránt megtalálhatóak a versben. Az erőteljes hangulatiság, a hajnalmotívum, a táj, mint benyomást kiváltó tényező szerepeltetése, az emlékezés témája, a jelzőhalmaz és a nominális stílus, a szinesztéziás együttérzések az impresszionista líra jellegzetességei. Szimbolista stílusjegy a látomásos jelleg, a zeneiség, a szimbólumalkotás. Megjelenik a finom erotika (a „*halk, surranó, selyembevont bokákkal*” szinesztéziában), tobzódnak a versben a színek, hangok, hangulatok, dekoratív elemek, amelyek megszépítik és elfogadhatóvá teszik az elfogadhatatlant: az emberi élet is őszbe hanyatlik, az eltűnt ifjúság csak késő vágy, a teljes élet illúzió lehet csupán stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat 4 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont, logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont, töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 1 pont.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás 1 pontot ér. Több társítás esetén a válasz érvénytelen. Helyes válaszok:

Évszám	Esemény
1803	Edélyi arisztokraták megvásárolták a telket, amire az első kőszínház épült.
1906	Megtartották az utolsó előadást.
1919	Az épületet átvette a román adminisztráció.
1934	Lebontották az épületet.
1937	Megnyitották a helyére épült Akadémiai Kollégiumot.

5 pont

2. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Rövid válasz megfogalmazása a következő, szövegből vett információk alapján: „*Káli Nagy Lázár leírásából fogalmat lehet arról alkotni, hogy milyen volt a belső tere: a korabeli európai színházak színvonalán állt, három süllyesztője volt, alatta kerékszerkezetes, gyors díszletváltásra alkalmas gépezettel. [...] Káli Nagy*

Probă scrisă la limba și literatura maghiară maternă

Testul 10

Barem de evaluare și notare

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică; Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

leírásából az is kiderül, hogy a kolozsváriak a bécsi Theater an der Wien mintájára építkeztek, a színház remek színpadtechnikával rendelkezett, a deszkákra akár szekerekkel is rá lehetett menni. A színház 1200 néző befogadására volt alkalmas, de zsúfoltan akár 1500-an is elfértek, tudtuk meg.” **5 pont**

3. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Rövid válasz megfogalmazása a következő, szövegből vett információk alapján:

Erdélyi arisztokraták megvásárolták a telket, és letették az alapkövet.

A nyitás napján, március 12-én arisztokrata műkedvelő társulat lépett először színpadra, ami jól mutatja a korabeli pártolói közeg súlyát a városban. Nekik nem ez volt az első játékkuk, magánszalonokban is játszottak már. Megfigyelhető a párhuzamosság végig ebben a korszakban: az arisztokrata műkedvelők a szalonjaikban játszanak, a hivatásosok pedig a színpadokon. **5 pont**

4. Témához való igazodás **5 pont**

A leíró szöveg követelményeinek betartása **5 pont**

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás **5 pont**

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 de puncte)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont**

(pl. *Kosztolányi*: 20. századi novella: kispikái műfaj; a valóság egy szűkebb részletét ragadja meg, sűrített, tömör; kevés szereplővel dolgozik (Takács Pista, apa, Szász bácsi, főnök); cselekménye egy szálon fut; csattanó; beavatástörténet: az avatás során a főszereplő egyik állapotból a másikba jut, régi mivoltában megsemmisül; szellemi beérés, a fiatal fiú az avatás eredményeként tanításban is részesül, titkok tudójává válik; átmenetrítus: a gyermek belép a felnőttek világába, s tanúja lesz az eddig istenített felnőttek gyengeségeinek, esendőségeinek; labirintustörténet: az útvesztettség félelme, a gyermek bolyong a hivatal zezzugos útvesztőjében, eltéved, segítségre van szüksége az eligazodásban (Szász bácsi); külső, objektív, kísérő narrátor jelenléte;

Mikszáth: romantikus és realista színezetű novella: kispikái műfaj; a valóság egy szűkebb részletét ragadja meg, sűrített, tömör; kevés szereplővel dolgozik (Olej Tamás, Anika, Matyi, Taláry herceg); cselekménye egy szálon fut; csattanó; elbeszélésmódjára jellemző a drámaiság; a sok kihagyás miatt a balladával rokonítható;

Tamási: 20. századi klasszikus modern regény, az Ábel-trilógia darabja; prózai formájú; kötetlen modorban elbeszélte történet-sorozat; nagy terjedelmű, hosszú időtartamot felölelő történetet ábrázol, cselekménye szerteágazó; fő- és mellékszereplők; a történet-szöveg mellett fontos szerepet kap a szereplők érzés- és gondolatvilága, a jellemfejlődés; részben fejlődésregény pl. Ábel beavatódik a felnőttek világába, de felnőtté válása nem tudatos; pikareszkregény pl. kaland, hányattatás, izgalmas, fordulatos cselekmény, sűrítési technika; a műben sok a mesei elem pl. vándorlás, akadályok, segítő állatok, szabadság, igazság; az író E/1-ben szólal meg, főhős és narrátor egy személyben stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz **4 pont**,

részben érvényes, kifejtett válasz **3 pont**,

részben érvényes, részben kifejtett válasz **2 pont**,

kísérlet a válaszadásra **1 pont**.

b. a mű stílusirányzatának jellemzői

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont**

(pl. *Kosztolányi*: a realizmus jellemzői: alakjai az író korának polgári életéből valók; a kisemberek életének üressé, jelentéktelenné válását tárja fel; kíméletlen pontossággal mutatja be az emberi lelket, a gondolatokat és indulatokat; objektív ábrázolásmód (a hivatal bemutatása); jellemző rá a freudi léleklátás (az alá- fölérendeltségi viszonyok embertelensége, esetlegessége);

Mikszáth: a romantika és realizmus jellemzői; romantika: lírai keretbe öltöztetett forma pl. a mű eleji és végi dal, váratlan fordulatok pl. az akol felgyújtása, sejtelmesség, túlzások, eszményített nőalak, a lányszöktetés, különös téma pl. a külön alakja, különös jellemek, dilemma,

festői tájleírás; realizmus: a brezinai világ bemutatása, a korabeli társadalom képe (pl. elítéli a bacsát, hogy még a felesége temetésén sem sírt), valóságos kép a nemesember tette, aki gyönyörszerzés céljából megszerez egy naiv lányt (írói ellenszenv);

Tamási: a realizmus jellemzői: realista valóságrajz pl. a kemény hegyi élet, az erdei munka, a küzdelem a természeti erővel jelenti a létezés egyetlen módját az 1920-as években a Hargitán; a szereplők típusosok, egy társadalmi réteg képviselői pl. a generációkon átívelő erdőpásztorság; realiztikus előadásmód, amelynek komorságát oldja a humor és a báj; a sűrítés technikája; stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. történetalkítás a választott műben

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Kosztolányi: a novella szerkezete alapvetően metonimikus: ok-okozati összefüggés, időben folyamatosan előrehaladó cselekmény, realiztikus helyszín és szereplők, a cselekmény mozzanatainak sorrendbeli megtartása – pl. bevezetés: Takács Pista küldetéseljesítő feladata (kamrakulcs), bonyodalom: a tízéves kisfiú találkozási a „Hivatallal”, a bonyodalom kifejtése: bolyongás a folyosón, az apával való találkozás jelenete, tetőpont: az apa megváltozott viselkedése a főnök előtt, befejezés: a lelkileg összeomlott gyermek távozása a hivatalból; a novella metaforikus elemeket is tartalmaz pl. a kulcs a felnőtt világ megismerésének eszköze, a hivatal labirintus (Ariadné fonala), a repülő a szabadság, a menekülés jelképe;

Mikszáth: a novella szerkezete alapvetően metonimikus: ok-okozati összefüggés, időben folyamatosan előrehaladó cselekmény, realiztikus helyszín és szereplők, a cselekmény mozzanatainak sorrendbeli megtartása – pl. hosszú nyúl bevezetés: idilli helyszín, a szereplők és a bacsa élettörténete, bonyodalom: a herceg látogatása, tetőpont: az alku, befejezés: tragédia, a balladákra jellemző bűn-bűnhődés motívum, epilógus: a következmények, a fekete folt; metaforikus összefüggések a műben pl. az akol felégetése: engesztelő áldozat, a fekete folt: szégyenfolt Olej Tamás lelkén, a tükör motívum: a lelkiismeretfurdalás jele, a természet: az Éden jelképe;

Tamási: életképszerű tablók és novellisztikus történetek alkotják a cselekményt; a szerkezetre a metonimikusság mellett a metaforikusság jellemző; metonimikusság: ok-okozati összefüggés, időben folyamatosan előrehaladó cselekmény, realiztikus helyszín és szereplők, a cselekmény mozzanatainak sorrendbeli megtartása, a történetre való fókuszálás, a valóság illúziójának keltése – pl. expozíció: a főszereplő (Szakállas Ábel) bemutatása, családi körülmények, történelmi korszak, bonyodalom: szeptember 30, Ábelt az apja elszegődött erdőpásztornak a Hargitára, a bonyodalom kifejtése: az útrakészülődés mozzanatai, Ábel döntése (elmegy megkeresni Káint), befejezés: Ábel felmond, kutyájával, Bolhával, nekivág az országnak; metaforikusság: a végkifejlethez közeledve a cselekmény másodlagossá válik, Ábel jelkép: az önmaguk megismerése felé vezető utat keresők jelképe stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. apakép a választott alkotásban

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. Kosztolányi: Takács Pista útja a hivatalba az édesapjához, a kisfiú ruházatából következtetni lehet az otthoni viszonyokra és az apa társadalmi helyzetére; a „Hivatal” a gyermeki képzeletben misztikus fogalomként élt, ez hatalmat, tekintélyt és tiszteletet biztosított családon belül az apának; az apával való találkozás feltárja az apa-fiú kapcsolat sokrétűségét, a tekintélyelv viszonylagosságát, az apa durva viselkedése pl. korholja a fiát, lekicsinylően beszél róla a kollégájának; az apa megváltozott viselkedése a főnök jelenlétében pl. hízelgő, szokatlan hangnemben beszélt fiával, dicsérte őt; a fiú döbbenete, zavarodottsága; Pista csalódott apjában, a felnőttekben, lelkileg összeomlott, szótlanul, sírva ment ki az épületből; gyermekségének vége, elkezdődött a lelki nagykorúsodás fájdalmas folyamata;

Mikszáth: Olej Tamás lelki rajza; a falubeliek „az erdő vadállatának” nevezik, nem sírt a felesége temetésén; az üresség, a kiüresedés jelzi fájalmát; a legfontosabb érték számára a nyáj, a mulandóságról töprengve nem Anika elvesztését hiányolja, hanem a nyájét, pl. sajnálja, hogy Anika nem fiúnak született; „Anikát nem sokkal szerette jobban, mint kedvenc bárányát”; Olej és a herceg közötti ellentét során kiderül, hogy mint bacsa hűséges szolgája a hercegnek, de apaként meg is fenyegeti őt, apaként nem a becsület tartja vissza az alkutól; a brezinai akol felajánlásakor lelkében küzd az önvád és a kísértés; büntudat – pl. sír, betegeskedik, félrebeszél, nem tud szembenézni a tükörképével, hallja a felesége hangját; a természet is ítélő erő; a brezinai akol felgyújtása, a helyén maradt fekete folt – szégyenfolt Olej Tamás lelkén; Olej megcáfolja a népitéletet: valójában érző lélek;

Tamási: Szakállas Gergely közbiztonsági erdőpásztor, családjától távol, a hegyen lakik egy kis kalyibában, ritkán jár haza, legtöbbször csak akkor, ha fogytán van az élelme; igazi székely ember, egyszerű, őszinte, furfangos észjárású; Ábel egyedüli gyermek, ezt nem bánja, mert a szülei őt is csak nehezen tudják iskolába járatni, s ruhával ellátni; a regényben Ábel és az apja közötti viszony szeretetteljes, fondorlatosság, szellemesség jellemző párbeszédükre pl. a bonyodalom kezdete során csapdát állít fiának, elszegődött erdőpásztornak a Hargitára; új munkahelyére az apa vezeti el; Ábel szeretetre, elismerésre vágyik, meg akar felelni az apa elvárásainak; generációs konfliktus van Ábel és az apja között, bár szeretik egymást, de rivalizálnak pl. Ábel meg akarja mutatni az apjának, hogy meg tud állni a saját lábán, nincs szüksége segítségre, de ugyanakkor elvárja, hogy az apja elismerje, hogy önálló, felnőtt ember lett; az apja óvatosan, hosszas előkészítés után közli Ábelrel anyja halálhírét, majd osztozik fiával annak gyászában pl. vele marad éjszakára az erdei házban stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása 5 pont,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek részleges betartása 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.